

ЛИСЕНКО К. В.

Київського національного університету імені Тараса Шевченка

КОМПАРАТИВНИЙ АНАЛІЗ КОМПОНЕНТІВ ПРОСОДІЇ АНГЛОМОВНОГО ДРАМАТИЧНОГО ДИСКУРСУ В ДІАХРОНІЧНОМУ АСПЕКТІ

В статті розглядаються порівняльні характеристики просодії англомовного драматичного аудіо дискурсу. Аналізуються інваріантні показники та маркери варіативності виконання драматичними акторами творів Шекспіра в різні періоди часу на основі аудіо записів різних часів.

Ключові слова: просодія, драматичний дискурс, інтенсивність, тембр, паузація, наголос, регістр.

В статье рассматриваются сравнительные характеристики просодии англоязычного драматического аудио дискурса. Анализируются инвариантные показатели и маркеры вариативности исполнения драматическими актерами произведений Шекспира в разные периоды времени на основе аудио записей.

Ключевые слова: просодия, драматический дискурс, интенсивность, тембр, паузация, ударение, регистр.

In the article it goes about comparative characteristics of the prosody of the English drama audio discourse. Invariant data as well as markers of variability of drama actors performing of Shakespeare's masterpieces in different periods of time are analyzed based upon audio recordings.

Key words: prosody, dramatic discourse, intensity, timbre, pauses, stress, registers.

В центрі дослідження даної статті стоїть розгляд в діахронічному аспекті просодичних характеристик голосу акторів, які виконують один із монологів із п'єси "Гамлет".

Матеріалом дослідження слугують аудіозаписи трагедії Шекспіра "Гамлет" в трьох версіях звучання, знайдених нами в архівах "Old Time Radio", записаних професійними акторами в 1936–1944 роках, та компаративний аналіз цих матеріалів із записами, зробленими професійними акторами в 1996 та 2003 роках (BBC Radio 4, The Complete Arkangel Shakespeare). **Метою** цієї статті є визначення та компаративний опис просодичних рис голосу акторів-виконавців драматичного тексту, визначення різниці та спільних рис у показниках акустичного звучання, визначених за допомогою програми Speech Analyzer.

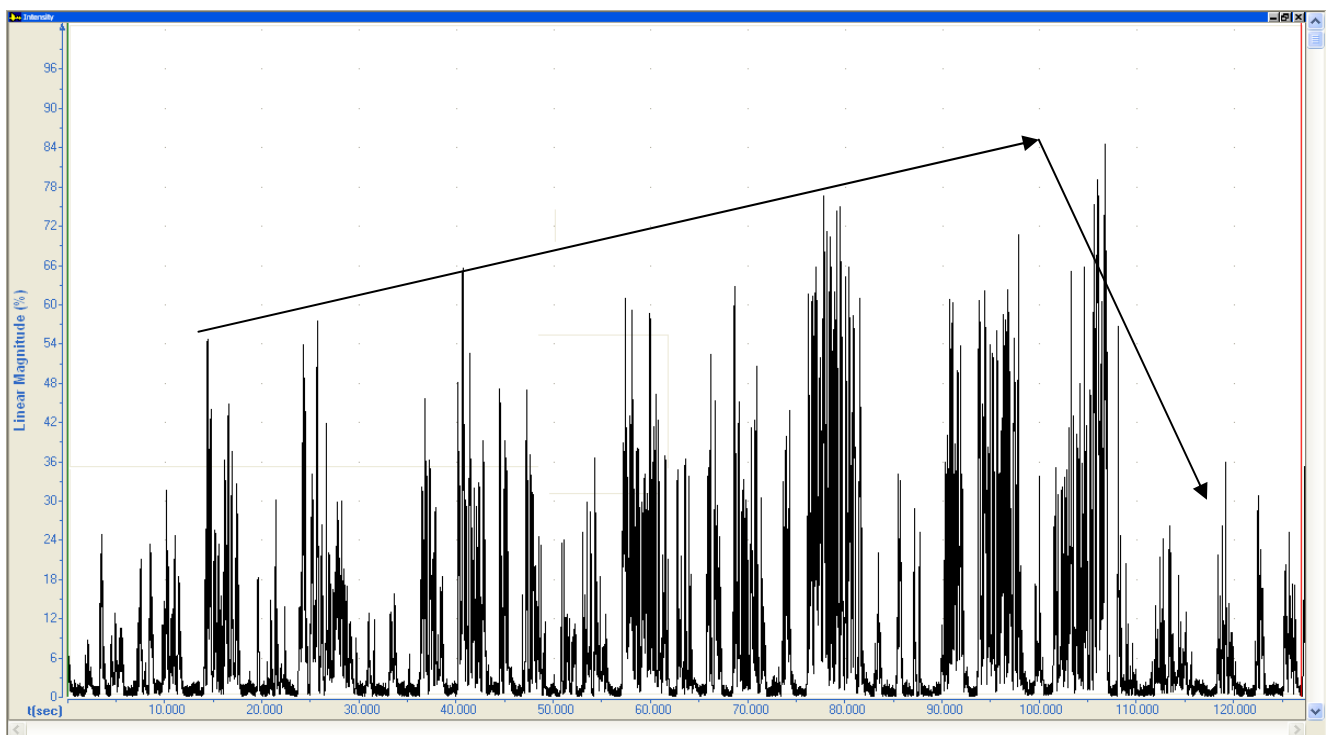
Вияв специфіки просодії англомовного драматичного дискурсу в діахронії здійснювався задля встановлення, з одного боку, певної інваріантної просодичної моделі одного з монологів "Гамлета"

Шекспіра, яка не змінюється з часом, а з іншого – певних рис, які не могли не з’явитись під впливом часу, епохи, навіть моди на вимову, оскільки ці виконання роз’єднує більш ніж шістдесят років.

Нами було розглянуто три записи монологу з першого акту п’єси “Гамлет” “O, that this too too solid flesh would melt thaw and resolve itself into a dew!”.

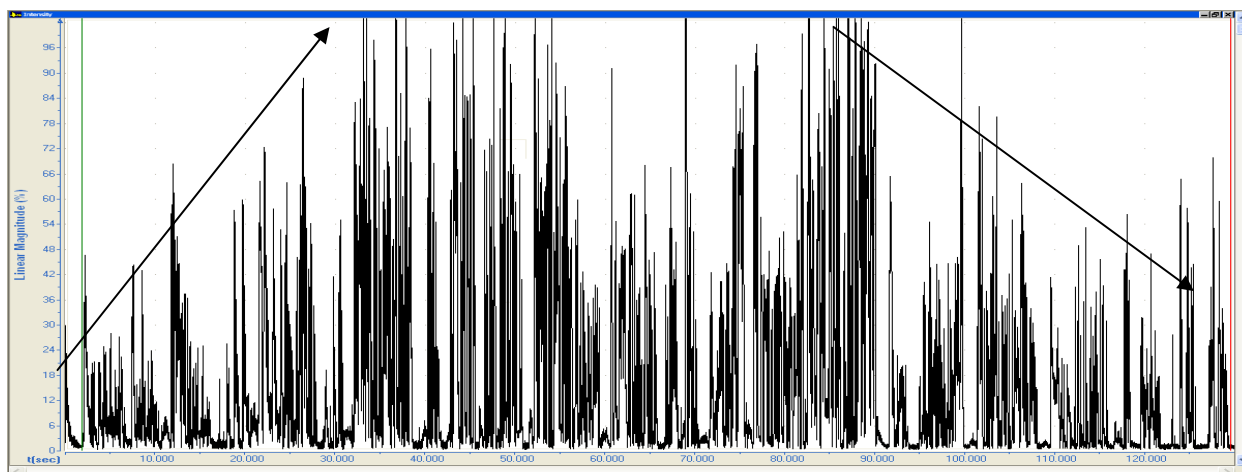
Проведення контрастивного аналізу, спрямованого на виявлення просодичних інваріантних характеристик та маркерів варіативності аналізованих акторів, дозволило виявити цілу низку відмінностей.

На мал. 1 представлено дані інтенсивності в монолозі, записаному актором Орсоном Веллесом в 1936 році.

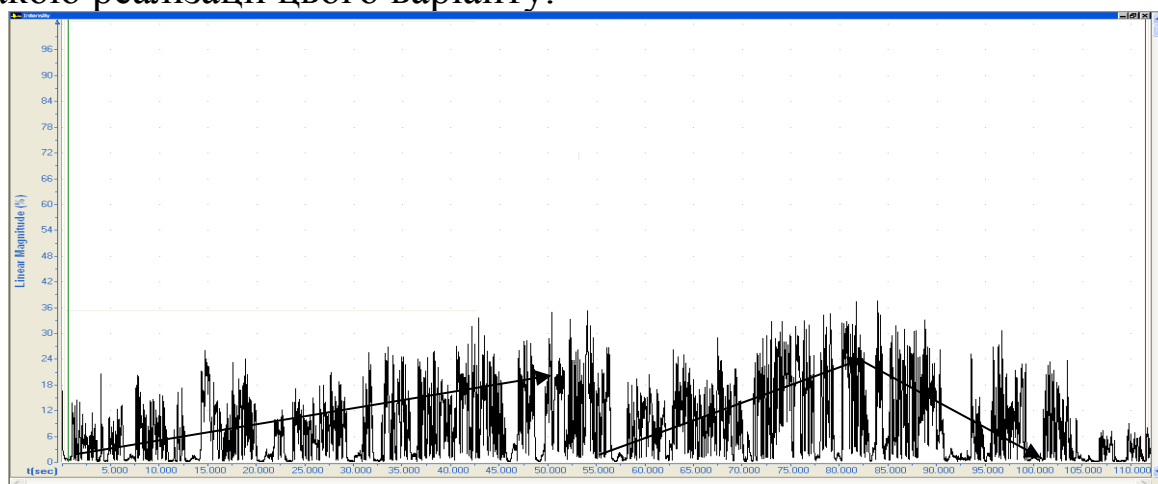
Мал. 1

Ми спостерігаємо тут поступове наростання інтенсивності в монолозі. Максимальні показники інтенсивності зафіксовано на перед-кінцевій, термінальній частині монологу і характеризуються в 4 рази більшою інтенсивністю у порівнянні з її початком. Остання ж частина монологу характеризується різким падінням інтенсивності. Широкий інтервал перепаду інтенсивності свідчить про використання цього засобу актором для більшої драматичності.

Мал. 2

Мал. 2, що надає записаний в 1996 році в студії ВВС монолог (актор Кеннет Брана), показує вражаючу щодо рівня інтенсивності картину: як бачимо, інтенсивність загалом усього монологу значно вища, ніж у попередніх варіантів, що є основною диференційною ознакою реалізації цього варіанту.

Мал. 3

Мал. 3, що представляє результат аналізу просодичних якостей монологу, записаного в 2003 році (“Arkangel”), фіксує також наростання інтенсивності протягом звучання монологу, проте він значно знижений в порівнянні із попереднім варіантом. При цьому, як бачимо, загальний малюнок можна окреслити як рівномірну, симетричну хвилю з двома невеликими піками наростання інтенсивності та поступовим її спаданням в термінальній частині, на останніх фразах. Актор (Саймон Рассел Бейл) майже не використовує прийом перепаду інтенсивності, подібного до першого прикладу, чим значно змінює перцептивне сприйняття монологу.

Щодо спільних рис, то важливо відмітити також майже симетричний характер усієї інтоногрупи другого та третього монологу. Як з початку, так і в термінальній частині висловлення спостерігаємо дещо нижчий регістр,

в той час як середина монологу характеризується підвищеною інтенсивністю. Очевидно, що реєстрові розбіжності грають велику роль в передачі загальних емоційно-модальних значень. Так, низький реєстр часто передає негативні або стримані емоційно-модальні значення (горе, сум, незадоволення тощо).

Високий реєстр часто характеризує висловлювання, що передають позитивні емоції (радість, захоплення, захват і тощо) або сильні нестримані емоції (обурення тощо).

Основною функцією такого компоненту просодії як наголос є логічне або емпатичне виділення слова в контексті висловлювання.

Паузація також відіграє досить важливу роль в оформленні будь якого висловлювання, а в драматичному дискурсі належить до одного з найважливіших засобів підвищення експресивності мовлення. Просодичним маркером варіативності виконання одного й того ж монологу є різна рекурентність емпатичних пауз, що призводить до скорочення або подовження інтоногруп в монологах та вказує на різний за ступенем рівень експресивності.

Порівняємо частини реалізації першого та другого варіанту монологу, у яких було зареєстровано емпатичні паузи:

1. (Welles)	<u>'tis an unweeded garden, that grows to seed;</u>		<u>things rank</u>
	2.62		1.14
	<u>and gross in nature possess it merely.</u>		<u>That it should come to this!</u>
	3.18		1.59
2. (BBC)	<u>'tis an unweeded garden, that grows to seed;</u>		<u>things rank and gross in</u>
	6.61		1.54
	<u>nature possess it merely.</u>		<u>That it should come to this!</u>
	1.66		1.54
3. (Arkangel)	<u>'tis an unweeded garden, that grows to seed;</u>		<u>things rank and</u>
	6.1		1.4
	<u>gross in nature possess it merely.</u>		<u>That it should come to this!</u>
	6.1		1.2

Як бачимо, паузація в першому варіанті монологу, записаному в 1936 році, значно відрізняється від другого та третього варіанту. Актор Орсон Веллес, розбивши уривок на три частини, тривалістю по 2.63, 3.18 та 1.59 секунди, робить дві паузи довжиною по 1.14 секунд, тоді як в другому варіанті актор Кеннет Брана робить лише одну паузу, найдовшу із трьох проаналізованих, довжиною 1,66 секунди. У третьому ж варіанті, актор Саймон Рассел Бейл також розбиває уривок лише на дві частини, одна – довжиною 6.1 секунди, друга – 1.4 секунди, з однією паузою, довжиною 1.2 секунди.

Нами також було розглянуто показники часових характеристик. Тривалість першого варіанту монологу – 2 хвилини 6,95 секунд, другого (BBC) – 2 хвилини 7,64 секунд, третього (Arkangel) – 1 хвилина 50,55 секунд, тобто приблизно однаковий відрізок часу.

До просодичних засобів увиразнення в першому варіанті належить також виділення ключових слів за допомогою подовження приголосних,

наприклад :

muddy [mmAdI] mettled [mmetld] rascal;

bloody [bbbllAdI] bawdy [bbbOdI] villain;

remorseless, treacherous, [ttreCqrqs] lecherous [llleCqrqs] kindles [kkkaIndlqs] villain;

horrid [hhhPrId]; speech [sssppJC]; coward [kkkauqd]; pluck off [ppllAk Pf]; blows [bbblouz]; catch [kkkxC] conscience [kkkonSqns] of the king [kkkIN].

В основному подовжуються приголосні M, D, B, P, K, та їхні сполучення – H, BL TR, CH. Інколи можна спостерігати і подовження голосного I [aaaI] як займенника.

Компаративне вивчення акторського виконання аналізованих категорій акторів в діяхронічному аспекті свідчить, як бачимо, про різний ступінь виділення певних просодичних параметрів задля підвищення емоційного напруження. Один і той самий ефект емпатичного виділення досягається акторами різних часів різними засобами, що виражається у певній комбінаториці просодичних параметрів відповідно до комунікативно-прагматичної інтенції.

Отже просодія має усі засади вважатися культурним феноменом, оскільки вона є компонентом мови, що має знаковий характер.

ЛІТЕРАТУРА

1. Антипова А. М. Ритмическая система английской речи / А. М. Антипова. – М. : Высшая школа, 1984. – 119 с.
2. Демчук А. И. К обоснованию понятия “речевой голос” / А. И. Демчук. – Одесса, 2010. – С. 91–98.
3. Задоріжна Н. І. Просодичні маркери гендерної варіативності мовлення (експериментально-фонетичне дослідження на матеріалі англомовного дискурсу радіореклами): автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.04 “Германські мови” / Наталія Ігорівна Задоріжна. – К., 2009. – 19 с.
4. Калита А. А. Фонетичні засоби актуалізації смислу англійського емоційного висловлювання / Алла Андріївна Калита. – К. : Видав. центр Київськ. держ. лінгв.ун-ту, 2001. – 356 с.
5. Лисичкіна І. О. Просодична організація англомовного дискурсу реклами (експериментально-фонетичне дослідження на матеріалі британської телевізійної реклами): автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.04 “Германські мови” / Ірина Олексіївна Лисичкіна; Київськ. нац. лінгвіст. ун-т. – К., 2005. – 19 с.
6. Пальянов И. П. Просодия как явление культуры / И. П. Пальянов // Межкультурная коммуникация. – 2007. – Серия 2. – Вып. 6. – С. 118–124.
7. Торсуева И. Г. Интонация и картина мира художественного текста / И. Г. Торсуева / Текст как отображение картины мира. – 1989. – Вып. 341. – С. 6.